

СОЦІАЛЬНА ІНТУЇЦІЯ ЯК ІНДИКАТОР ЕМОЦІЙНОГО РОЗВИТКУ В ДІТЕЙ З РОЗЛАДАМИ АУТИСТИЧНОГО СПЕКТРУ

Добровольський Назарій

В сучасній психодіагностиці емоційної сфери дітей з розладами аутистичного спектру (РАС) дедалі більшого значення набуває вивчення соціальної інтуїції – здатності дитини розпізнавати емоційні стани, наміри та поведінкові сигнали інших людей у невербальному контексті. Розуміння емоцій, що не озвучуються прямо, але передаються через вираз обличчя, жести, міміку, інтонації та ситуаційні обставини, є ключовим елементом успішної соціалізації, розвитку емпатії та формування адекватної поведінки в міжособистісних стосунках [1–5].

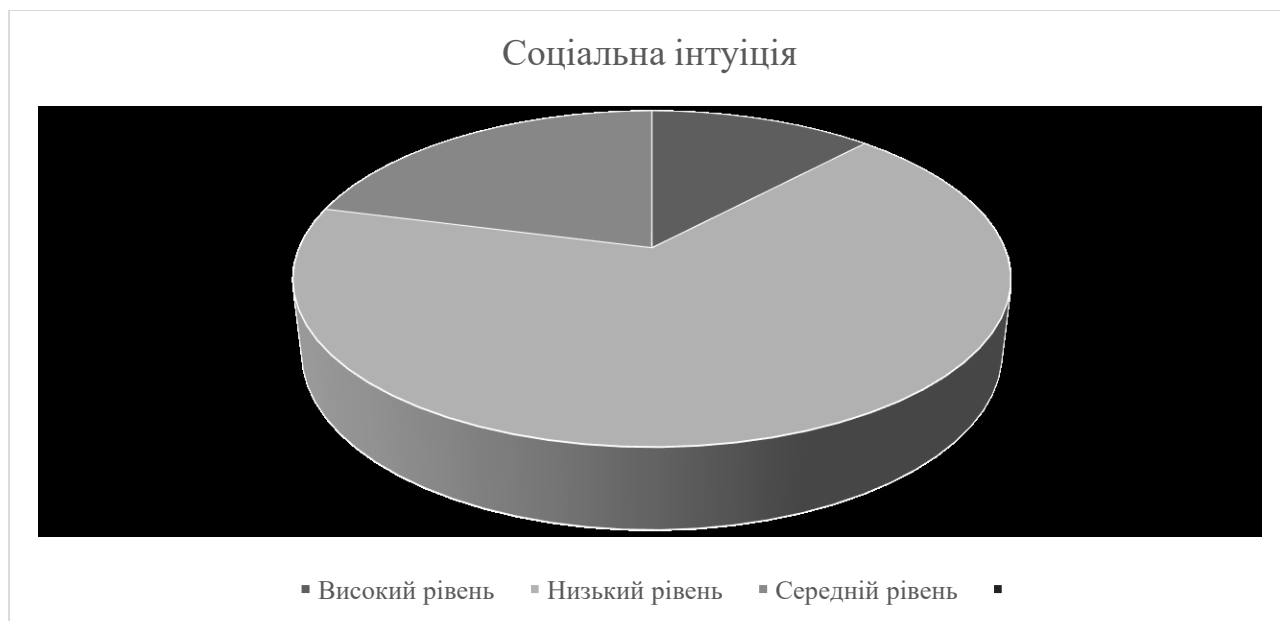
Метою тези є визначення рівня сформованості соціальної інтуїції як індикатора емоційних станів.

Методика «Визначення стану сформованості соціальної інтуїції» допомагає оцінити здатність дитини розпізнавати соціально-емоційні контексти та невербальні сигнали. У дітей з РАС спостерігаються труднощі у декодуванні емоцій, що ускладнює комунікацію та адаптацію. Дослідження виявило, що діти найкраще розпізнають радість, злість і сум, що свідчить про вибірковість у розпізнаванні емоційних станів. Методика охоплює як якісний, так і кількісний рівень оцінювання. Дитина розглядає серію зображень або фотографій, що відображають емоційні сцени, та повинна або описати, що відбувається, або вгадати настрій чи майбутню поведінку героїв. Оцінювання проводиться за кількістю правильних відповідей (від 0 до 10 балів), на основі чого визначається один із трьох рівнів сформованості соціальної інтуїції: високий (8–10 балів), середній (4–7 балів) або низький (1–3 бали).

Методика «Визначення стану сформованості соціальної інтуїції» досліджує здатність дітей з аутизмом розпізнавати емоційні стани, наміри та потреби інших. Вона враховує не лише когнітивні процеси, а й емоційний досвід та соціальні стратегії. Використання цієї методики допомагає оцінити рівень соціально-

емоційної обізнаності та визначити напрями корекційної роботи. Дослідження охопило 30 дітей з РАС віком 8–9 років для зіставлення рівня соціальної інтуїції з клінічними особливостями.

Методика оцінювала здатність дітей до розпізнавання емоцій через зорові образи (фотографії або сценки з виразною мімікою) і встановлювала загальний бал в межах від 0 до 10.

Рис. 1. Результати сформованості соціальної інтуїції

Загальні результати розподілилися наступним чином:

- 1) високий рівень соціальної інтуїції виявлено у 12% дітей;
- 2) середній рівень – у 21% дітей;
- 3) низький рівень – у 67% дітей.

Низький рівень соціальної інтуїції, який спостерігався у переважної більшості досліджуваних (дві третини вибірки), вказує на системні порушення у сфері соціального сприймання. Це виявлялось у невмінні ідентифікувати базові емоції, відсутності інтерпретації невербальних сигналів, а також у труднощах розуміння соціальних взаємозв'язків між персонажами зображень.

Середній рівень, представлений у п'ятій частини вибірки, свідчить про часткове формування навичок соціальної інтуїції. Такі діти розпізнавали окремі

емоційні стани, але часто допускали помилки при визначенні соціального контексту ситуації, не могли передбачити логічного завершення подій або визначити причинно-наслідковий зв'язок між мімікою й дією.

Високий рівень, що був виявлений лише у 12% дітей, засвідчує наявність у цих учасників розвиненого вміння орієнтуватися у невербальних соціальних ситуаціях. Ці діти здебільшого мали діагноз легкого аутизму або незначні аутистичні риси, що свідчить про взаємозв'язок між клінічною картиною та рівнем емоційного пізнання.

Результати дослідження підтверджують, що рівень соціальної інтуїції є важливим показником загального соціального функціонування дітей з РАС. Її розвиток залежить від ступеня аутистичних проявів, соціального досвіду та підтримки. Більшість дітей (67%) мають низький рівень соціальної інтуїції, що ускладнює розпізнавання емоцій та соціальних сигналів. 21% демонструють середній рівень, частково розуміючи прості емоції, але маючи труднощі з інтерпретацією контексту. Лише 12% показали високий рівень, розпізнаючи емоційний стан персонажів і проявляючи емпатію.

Ці результати підкреслюють необхідність корекційної роботи, що включає розвиток емоційного словника, використання соціальних історій, рольових ігор та сенсорної інтеграції. Наявність дітей з високою соціальною інтуїцією доводить, що соціально-емоційну компетентність можна формувати за належних педагогічних умов і терапевтичної підтримки.

Список використаних джерел

1. Макарова І. І. Емоційна сфера дитини з аутизмом: особливості розвитку. *Психологія і особистість*. 2016. №2 (10). С. 134–141.
2. Островська К. Сутність і форми емоційної взаємодії в дітей з розладами спектру аутизму. *Практична психологія та соціальна робота*. 2020. №6. С. 45–50.
3. Постовалова Т. Г. Сенсорні особливості у дітей з РАС: клініко-психологічний аналіз. *Психологічний журнал*. 2017. №2. С. 55–60.
4. Шеремет М. Когнітивні та емоційні особливості дітей з розладами аутистичного спектру. *Вісник Львівського університету*. Серія: Психологічні науки. 2021. №5. С. 140–147.